

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Svar på remiss om Program för landsbygdsutveckling

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att:

1. Anta yttrandet daterat 2023-10-06 som sitt eget och översända det till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Den 22 juni 2023 inkom en remiss från kommunstyrelsen med förslag på Program för landsbygdsutveckling. Av remissen framgår att kommunstyrelsen den 20 juni, paragraf 162, beslutade att skicka förslaget till riktlinje på remiss till kommunens samtliga nämnder och bolag för att inhämta synpunkter.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Förvaltningens yttrande finns i sin helhet i Bilaga 01 – Svar på remiss om Program för landsbygdsutveckling.

Sammanfattningsvis är nämndens bedömning följande:

Nämnden delar bilden av att landsbygdsprogrammet kan skapa en struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, främst genom att synliggöra vilka av kommunens alla aktiviteter och åtaganden som är särskilt viktiga ur ett landsbygdsperspektiv. På så sätt utgör programmet ett slags teoretiskt ramverk, eller glasögon, som nämnden kan använda sig av för att förstå huruvida nämndens åtaganden bidrar till att stärka landsbygden eller inte.

För att landsbygdsprogrammet ska bidra till en landsbygdsutveckling i realiteten och inte bara bli en pappersprodukt behöver det dock bli mycket tydligare hur programmet ska genomföras och följas upp. Det som beskrivs under "Genomförande" i avsnitt 5 anser nämnden inte är tillräckligt tydligt. Detta eftersom det i dagsläget inte finns en tillräckligt tydligt definierad process för hur uppföljningen ska gå till i realiteten. Att endast skriva att det ska göras är inte tillräckligt om det inte finns en styrnings- och uppföljningsprocess som kan

integrera landsbygdsprogrammet. Kommunen har redan idag många styrdokument med goda ansatser och potential att stärka samverkan mellan kommunens verksamheter men utan en tillfredsställande struktur för hur dessa dokument ska synliggöras i det dagliga arbetet och följas upp regelbundet.

Övriga synpunkter finns som sagt i Bilaga 01.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2023-10-06

Bilaga 01 – Svar på remiss om Program för landsbygdsutveckling

Bilaga 02 – Program för landsbygdsutveckling

Bilaga 03 - Protokollsutdrag kommunstyrelsen 2023-06-20, §162

Linda Lindahl
Förvaltningschef UF
Enköpings kommun

Ulrika Björn
Administrativ chef
Enköpings kommun

Kopia till:
Kommunstyrelsen, för åtgärd

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Svar på remiss – Program för landsbygdsutveckling förslag

Bakgrund

Av förslag till Program för landsbygdsutveckling framgår att landsbygdsprogrammets huvudsakliga syfte är att skapa en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa var fokus ska vara.

Vidare framgår av förslaget att programmet utgår från devisen Bo, leva och verka och beskriver strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna kommunen har definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan 2020–2023.

Landsbygdsprogrammet synliggör landsbygdsperspektivet och hur utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden kan bidra till landsbygdsutveckling

Nämnden delar bilden av att landsbygdsprogrammet kan skapa en struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, främst genom att synliggöra vilka av kommunens alla aktiviteter och åtaganden som är särskilt viktiga ur ett landsbygdsperspektiv. På så sätt utgör programmet ett slags teoretiskt ramverk, eller glasögon, som nämnden kan använda sig av för att förstå huruvida nämndens åtaganden bidrar till att stärka landsbygden eller inte.

I flera delar av landsbygdsprogrammet synliggörs hur utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet bidrar till att stärka landsbygden. Inte minst genom att nämnden erbjuder viktig service på landsbygden i form av skola och förskola.

Att möjliggöra samnyttjande av lokaler för att skapa mötesplatser på landsbygden är ytterligare sätt som utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden kan bidra till landsbygdsutveckling. Detta är något som redan görs på flera håll i dag till exempel tillsammans med kulturskolan, fritidsgårdar och föreningsverksamhet. I dagsläget pågår också en försöksverksamhet med pensionärluncher på Fjärdhundraskolan, vilket är ett exempel på hur utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden bidrar till att skapa mötesplatser.

Nämnden delar också bilden av att landsbygdsskolorna ska vara attraktiva. Redan idag arbetar nämnden med att möjliggöra att fler kan välja en skola på landsbygden genom att erbjuda omvänd skolskjuts så att elever kan åka från tätorten till en kransortsskola i stället. Samtidigt är det inom detta område extra tydligt att utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden är beroende av andra nämnders verksamhet för att kunna säkerställa sin verksamhet. För att kunna vara en attraktiv arbetsgivare även för landsbygden krävs att trafiksituationen till och från kransorterna är bra samt att kollektivtrafiken är utbyggd för dem som inte kan eller vill köra bil. Nämnden ser positivt på att landsbygdsprogrammet vill ha ett strukturerat samarbete med Trafikverket och Regionen.

I nämndens Kompetensförsörjningsplan blir det sen viktigt att arbeta för att alla förskolor och grundskolor får behörig personal som stannar över tid.

Nämnden ser också positivt på kommunens ambition att samverka med näringslivet på landsbygden. Nämnden är alltid i behov av praktikplatser för både barn och vuxna så ett tätare samarbete med alla företag och verksamheter som skulle kunna ta emot praktikanter ligger verkligen i nämndens intresse.

Hur landsbygdsprogrammet ska genomföras och följas upp är inte tillräckligt tydligt

För att landsbygdsprogrammet ska bidra till en landsbygdsutveckling i realiteten och inte bara bli en pappersprodukt behöver det dock bli mycket tydligare hur programmet ska genomföras och följas upp. Det som beskrivs under "Genomförande" i avsnitt 5 anser nämnden inte är tillräckligt tydligt. Detta eftersom det i dagsläget inte finns en tillräckligt tydligt definierad process för hur uppföljningen ska gå till i realiteten. Att endast skriva att det ska göras är inte tillräckligt om det inte finns en styrnings- och uppföljningsprocess som kan integrera landsbygdsprogrammet. Kommunen har redan idag många styrdokument med goda ansatser och potential att stärka samverkan mellan kommunens verksamheter men utan en tillfredsställande struktur för hur dessa dokument ska synliggöras i det dagliga arbetet och följas upp regelbundet.

Nämnden bedömer att det saknas en analys om nuläget. Vad ska vi utgå ifrån? Hur vet vi när vi uppnått den effekt man vill åt? Har vi i kransort x det som krävs men inte i kransort y? Om det ska vara upp till varje nämnd, förvaltning och styrelse att inom ramen för sitt budget- och verksamhetsplaneringsarbete, beskriva mål och aktiviteter för landsbygdsprogrammets genomförande, finns risk att programmet inte får den effekt som avses eller att man inte gör rätt saker på rätt plats i kommunen. Större satsningar måste åtföljas av resurstilldelning. Det finns inte utrymme i nämndens befintliga budgetram för några utvecklingsinsatser kopplade till landsbygdsprogrammet.

Avslutande synpunkter

På sidan 1 framgår att programmet ska beskriva strategiska åtgärder inom de sex övergripande uppgifterna som kommunen definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan. Den långsiktiga planen gäller till och med 2023 och en ny styrmodell och långsiktig

plan är under framtagande som inte längre bygger på dessa sex uppgifter. Kommunstyrelsen bör därför fundera om landsbygdsprogrammet verkligen ska förhålla sig till en styrmodell som inom kort kommer vara inaktuell.

På sidan 15 står det "Utbildningsnämnden" där det ska stå "Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden".

Program för landsbygdsutveckling

Enköpings kommun 2023–2026 - **remissversion**

Näringslivsavdelningen
Sofia Ohlsson
sofia.ohlsson@enkoping.se

Ärendenummer
KS2022/166

Kommunledningsförvaltningen
Raine Katajamäki
raine.katajamaki@enkoping.se

Dokumenttyp
Program

Ersätter

Beslutad av
Kommunfullmäktige

Gäller för
Enköpings kommun

Gäller f.om.

Ansvarig funktion
Kansli- och utredningschef

Gäller t.om.

Reviderad

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bo, leva och verka	1
1.2 Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd	3
1.3 Landsbygdsprogrammets syfte.....	3
1.4 Programmets genomförande.....	4
2. Bo.....	4
2.1 Hållbar livsmiljö.....	4
2.2 Självständigt liv	7
3. Leva.....	8
3.1 Samverkan, demokrati och delaktighet.....	8
3.2 Gemenskap och upplevelser	10
4. Verka	12
4.1 Näringsliv och arbetsmarknad.....	12
4.2 Utbildning och kompetensförsörjning.....	15
5. Genomförande	15

1. Inledning

1.1 Bo, leva och verka

Enköpings kommun har en starkt växande befolkning. Kommunen befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. Det är även viktigt att belysa hur utvecklingen i landsbygden kan gynna tätorten och tvärtom. Av denna orsak fick kommunledningsförvaltningen under hösten 2021 i uppdrag att beskriva strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna kommunen har definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan. En remissversion togs fram och de föreslagna åtgärderna i remissversionen förankrades internt med samtliga förvaltningar. Därefter har näringslivsavdelningen genomfört dialoger med olika landsbygdsintressenter. På basis av dessa dialoger har remissversionen omarbetats och förslaget till landsbygdsprogrammet har fått en ny struktur med fokus på devisen "Bo, leva och verka".

Vad menas med landsbygd?

Det finns ingen entydig definition av landsbygd. Två drag kan dock sägas särskilja landsbygden från städer och tätorter. Dels den utmärkande fysiska miljön karaktäriserad av natur- och kulturlandskap och dels glesheten med långa avstånd och sämre tillgänglighet.

I SCB:s statistiska definition är "landsbygd" allt det som inte är tätorter, där gränsen för tätort är 200 invånare. Problemet med denna definition är att kommunens alla kransorter inte skulle betraktas som landsbygd och således skulle dessa orter inte heller omfattas av det här programmet. Kransorterna är viktiga noder för den omkringliggande landsbygden och därför är det viktigt att dessa områden blir föremål för det här programmet. Av denna orsak ingår även kransorterna i det strategiska arbetet för landsbygdsutveckling. Detta betyder att kommunens alla delar förutom centralorten är att betrakta som landsbygd. På så sätt synliggörs centralortens särställning och kransorternas nära koppling till landsbygdsutvecklingen. Oavsett definition kvarstår faktum att "landsbygden" som begrepp representerar en stor variation av miljömässiga, ekonomiska och sociala förhållanden. Skillnaderna finns inte bara mellan stad och land utan också mellan kransorterna samt mellan kransorten och dess omland.

Enköpings landsbygd i siffror

Per 1 november 2022 hade Enköpings kommun en befolkningmängd på närmare 48 000 personer. I centralorten bor cirka 25 000 invånare och således består landsbygden av cirka 23 000 personer, varav i kransorterna Fjärdhundra, Grillby, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka och Skolsta bor totalt cirka 5 000 invånare.

1.2 Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd

FN:s medlemsländer har beslutat om en gemensam agenda, Agenda 2030, som innehåller 17 mål för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. I Uppsala län ska Agenda 2030 och hållbar utveckling fungera vägledande för det regionala utvecklingsarbetet. Genom att följa Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län säkerställs det i Enköpings kommun att utvecklingsarbetet sker i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Utöver detta är Enköping även genom projektet "Viable Cities" en av föregångsstäder i Europa som satsar på att bli klimatneutrala 2030.

Kommunens översiktsplan är under framtagande och blickar fram mot 2040. Ett av de viktigaste konstateranden i översiktsplanen är att centralorten kommer att växa och att kransorterna tillsammans med landsbygden har en viktig roll i att stärka hållbar utvecklingen framöver. I översiktsplanen kommer områden för nya bostäder och verksamheter pekats ut i kransorterna. Detta underlättar för utvecklingen i dessa områden och omland. I översiktsplanen lyfts också hur landsbygden används som resurs ur ett ekonomiskt, socialt och hållbart perspektiv samt hur engagemanget i lokalsamhället har en avgörande roll i hela kommunens bärkraft.

1.3 Landsbygdsprogrammets syfte

Landsbygdsprogrammets huvudsakliga syfte är att skapa en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv i kommunens andra övergripande dokument. Översiktsplanen är det viktigaste av dessa dokument. Landsbygdsprogrammet bygger också på kommunala strategiska program, såsom det idrottspolitiska programmet, kulturpolitiska programmet och näringslivsprogrammet. Även regionala dokument och mål är relevanta för att strategisk utveckling ska ske, såsom Regional utvecklingsstrategi. Landsbygdsprogrammet visar hur vi ska arbeta med frågorna i kommunen och översiktsplanen anger de övergripande målen.

Programmet syftar även till att stimulera samordningen av kommunens egna verksamheter och kommunägda bolag, samt samverka mellan kommun, ideella organisationer och det privata näringslivet. Målsättningen är att det leder till ett systematiskt arbete som främjar en livskraftig och hållbar landsbygd som i sin tur förbättrar hela kommunens beredskap inför olika samhällsutmaningar.

1.4 Programmets genomförande

Landsbygdsprogrammet visar på kommunens viljeinriktning för hur kommunen tillsammans med andra aktörer ska arbeta för en hållbar och sammanhållen samhällsutveckling på landsbygderna. Programmet gäller för kommunens nämnder och kommunens helägda bolag.

2. Bo

Enköpings kommun ska erbjuda en hög livskvalitet för sina invånare och vara en trygg plats att växa upp, leva och åldras på. Alla kommunens invånare ska kunna känna sig hemma i kommunen, och att de är betydelsefulla för Enköpings utveckling. Närheten till service, natur och kultur bidrar till en stimulerande vardag. Det kommunala arbetet genomsyras av de nationella och regionala folkhälsomålen vilket gör att en god folkhälsa uppnås i ett brett perspektiv.

2.1 Hållbar livsmiljö

Verka för hållbar infrastruktur och mobilitet

Möjligheter att bo på landsbygden är inte bara beroende av ett attraktivt boende och sysselsättning i bygden utan också av bra vägar, cykelvägar och kommunikationer. Kommunen arbetar för att trafikplanering för landsbygden behöver samlas utifrån ett helhetsperspektiv, inklusive sociala, säkerhets- och miljömässiga aspekter för att stärka alternativ.

Vägarna är nödvändiga passager för flertalet trafikanter, som kan ha svårt att hitta alternativ. Det är därför viktigt att ta hänsyn till vägens framkomlighet samt hur vi kan skapa trafiksäkrare miljöer på landsbygden.

En väl fungerande kollektivtrafik ger goda möjligheter att nyttjas för pendling till arbete samt för att nå besöksmål och nödvändig service. Till detta hör utvecklingen av infartsparkeringar på viktiga trafikknutpunkter för att ge möjlighet att ställa bilen och åka klimatsmart delar av sträckorna även i landsbygden.

En god och pålitlig infrastruktur är avgörande för boende och utbildningsverksamhet på landsbygden, men också för näringslivets utveckling och lokala jobb. Kommunen behöver i dialog med regionen verka för förbättrad hållbar mobilitet genom kollektivtrafik i vissa stråk och tider av dygnet, öka antalet cykelvägar, utveckla laddinfrastruktur, uppmuntra former av samåkning samt uppmuntra beteendeförändringar för ökat hållbart resande. För att samordna turer bör kommunen se över möjligheten att utveckla kombinerad skolskjuts med verksamhetsresor i högre grad.

Landsbygdsvägarnas kvalitet och bärighet är avgörande för framkomlighet, säkra passager vid väg, trafiksäkra busshållplatser och möjlighet till rörelsefrihet. Många av landsbygdsvägarna är idag inte dimensionerade för stora och tunga fordon eller den trafikmängd som kan uppstå. Kommunen ska arbeta systematiskt för en utveckling av väghållarskapet, påtala förbättringsåtgärder vid det statliga vägnätet för Trafikverket och Region Uppsala och samarbeta med enskilda väghållare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

Fiberutbyggnad och digitala tjänster

Den digitala utvecklingen har bidragit till att distansarbete, handel och service stärker landsbygdernas attraktionskraft. För att bidra till att landsbygderna är konkurrenskraftiga miljöer för invånare, näringsliv och besökare är det viktigt att fiberutbyggnaden färdigställs i hela kommunen. Detta är viktigt för att landsbygdsborna ska få likvärdig möjlighet till information, kommunikation och service och för alla åldrar. För det andra behöver kvalitén på telekommunikation och bredband säkerställas och utvecklas så att den svarar upp till samhällets, näringslivets och enskilda människors behov. Kommunen behöver tillsammans med andra aktörer verka för bredband i kommunens alla delar färdigställs.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

Utvecklad kommersiell och kommunal service

En serviceutveckling bör ske i dialog med lokalsamhället. För att servicen ska bli så bra som möjligt krävs samarbete och planering både mellan olika offentliga förvaltningar och tillsammans med ideella och privata aktörer. Kommersiell service har stor potential att öka attraktionskraften i kommunens mindre orter och bidra till att viktig samhällsservice tillgängliggörs nära för fler. I den övergripande planeringen ska servicenoder erbjuda goda förutsättningar för kommunal och kommersiell service såsom skola, affär, mötesplats, idrottsanläggningar m.m., som kommer sin omgivande landsbygd till gagn. Dessa servicenoder kan även förstärka den sociala samvaron på landsbygden. Utöver servicenoderna kan samverkan bidra till att service erbjuds där ideella och kommersiella aktörers verksamhet redan utgör mötesplatser. Kommunen arbetar ständigt för att nå samverkan med olika aktörer och tillgängliggöra service med fortsatt god kvalitet utifrån lokala behov. Kommunen visar på framtidsutsikterna vad gäller service som kommer att finnas på både kort- och lång sikt eftersom nivån och formen av service varierar inom kommunen.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

Möjliggöra för kvarboende och utveckling i de mindre orterna och på landsbygderna

För Enköpings kommun är det viktigt att det ska finnas attraktiva boendeformer i hela kommunen som utgår från de behov som finns i olika faser i livet. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att kvarboende inte enbart är en fråga för den äldre befolkningen på landsbygderna utan även exempelvis för unga, separerade med gemensam vårdnad eller möjligt generationsboende. Av denna orsak behövs ett bostadsförsörjningsprogram som främjar flyttkedjor genom att skapa förutsättningar för varierande bostadsbestånd. För att möjliggöra för befolkningen att kunna bo kvar i livets alla skeden har ett nytt bostadsförsörjningsprogram antagits våren 2023.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnadsnämnden, Vård- och omsorgsnämnden

2.2 Självständigt liv

Verka för stärkt folkhälsa

God hälsa är enligt globala målen en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Människors hälsa påverkas av ekonomiska, ekologiska och sociala faktorer. Investeringar i hälsa genom förebyggande insatser och modern och effektiv vård för alla är därför en viktig uppgift för kommunen som bör komma landsbygderna till gagn. En levande landsbygdsmiljö skapar trygghet och stimulerar till engagemang. Samhällsplanering som bidrar till ett hållbart samhälle och främjar god hälsa och tillgänglighet är viktigt, likaså att kommunen stödjer insatser och investeringar som bidrar till förbättrad folkhälsa på landsbygderna. Informationsinsatser, mobila lösningar eller samverkansstöd för att främja insatser genom civilsamhället kan utgöra viktiga steg för stärkt folkhälsa.

Berörd nämnd: Alla nämnder.

Trygg social miljö

Landsbygden ska vara en trygg plats att bo och verka på. Civilsamhällets bidrag till att skapa en trygg social miljö för alla åldrar är viktig. Föreningar med exempelvis folkbildningsverksamhet kan vara ett bra verktyg för att både stimulera till engagemang, skapa möten och trygghet. Socialtjänst ska med sin kunskap och kompetens vara en självklar och tillgänglig del i människors vardag för både barn och vuxna. Möjlighet att få kunskap om insatser för beredskap inför kriser och olyckor kan vara viktiga insatser för att skapa trygghet. Att kommunen och polisen har en bra dialog om brottsförebyggande arbete för landsbygderna är också en viktig insats för boende och näringsliv.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden, Socialnämnden, Upplevelsenämnden

Vård i närmiljö

Att kunna få vård i hemmet kan vara en viktig del för att fler kan bo i landsbygder, oavsett ålder eller funktion. Samverkan med Region Uppsala kan stärkas för att skapa vård i hemmet som ökar självständigheten. Ett exempel på detta är planen för "Effektiv och Nära vård, Region Uppsala", där länets kommuner och andra aktörer samverkar för att utveckla en ny vårdstruktur som är designad utifrån människors behov. Ett av målområdena heter "Nära" och innebär att kommunen och Regionen tillsammans ska arbeta mot att vården i allt större utsträckning skall ges i det egna hemmet och att det skall finnas närmottagningar där människor bor för att öka tillgängligheten till vården. För att möjliggöra detta krävs exempelvis digitala hjälpmedel som i sin tur kräver ett utbyggt och säkert bredband i alla delar av kommunen. Med digitala verktyg där vård och omsorg kan möta kunder befinner sig minskar tidsåtgång för personal men också transporterna vilket bidrar till en minskad belastning på miljön. I samverkan med samlingslokaler finns också möjlighet att hitta former för att vård kan ske nära hemmet.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden

3. Leva

I Enköping är delaktighet och inflytande viktiga grundstenar för en god samhällsutveckling. Det lokala engagemanget är centralt för att skapa en utveckling som bygger utifrån lokala behov och lösningar, i samspel med de målsättningar som finns på kommunal och regional nivå. Det ska vara möjligt för den som lever i kommunen att engagera sig.

3.1 Samverkan, demokrati och delaktighet

Kontinuerlig dialog för hållbart samhällsbyggande och demokratisk delaktighet

Det är nödvändigt att ta tillvara på kunskapen och det lokala engagemanget som finns för bygdens utveckling. Basen för detta engagemang är ett rikt kultur- och föreningsliv och aktiva dialoger som arbetar under demokratiska och jämställda former. Medborgarna måste ges ökad delaktighet i

demokratiska processer och i samhällsplaneringen. Framförallt behöver samhällsbyggnadsprocessen underlätta för att medborgaren tidigt kan delta i processen för att skapa tillit och förankring. Genom en ökad dialog med politiker, tjänstepersoner och invånare skapas förståelse och en ökad helhetssyn på samhällsutvecklingen. Former för ökat medborgarinflytande i samhällsplaneringen bör utvecklas på ett sätt som upplevs meningsfullt för dialogens alla parter. Exempelvis kan lokala utvecklingsplaner för bygdeutveckling i samverkan med lokalsamhällets aktörer utgöra viktiga underlag för kommunens och civilsamhällets gemensamma arbete.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart engagemang

Kommunen kan verka som en katalysator för civilsamhällets engagemang. Kommunen ska arbeta aktivt för att tillvara ta detta engagemang genom att hitta former för idéburet offentligt partnerskap i syfte att ta tillvara på idéburna samhällslösningar. Kommunen är mån om civilsamhället och företagare och ser betydelsen av att stödja nästa generation att utvecklas till samhällsledare inom respektive sektor. Kommunen sprider genom sina kanaler, såsom hemsida och servicefunktioner, kunskap om bland annat finansieringsmöjligheter och utbildningar. Genom tydlig samordning internt och i partnerskap såsom Leader Mälardalen skapar kommunen hållbara och tydliga sätt för samhället att engagera sig på i samhällsutveckling. Kommunen strävar efter att möjliggöra delaktighet på lika villkor i livets olika skeden, där unga utgör en viktig grupp för riktade insatser.

Berörda nämnder: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

Öka kommunens synlighet på landsbygderna och i orterna

Det finns ett behov av att kommunen samverkar med lokalsamhällets aktörer och att avståndet mellan medborgare och beslutsfattare minskar. Minskat avstånd ökat tilltron till demokratiska systemet och de beslut som tas. Kommunen är idag fysiskt representerad på landsbygden genom omsorgsverksamhet, skolor och bibliotek på landsbygderna. Kommunens fysiska närvaro ska stärkas i dialoger, i olika skeenden av processer och utvecklingsarbete. Det kan ske genom att skapa plattformar för möten och

dialog, aktivt jobba för att sprida kommunens arbetsplatser och insatser i kommunen. För att nå så många som möjligt med informations- och kommunikationsinsatser samt stärka kommunens närvaro i varje kommundel kan lokala evenemang samt möjliga arbetshubbar utgöra lämpliga mötesplatser. Kommunen använder i den mån det är möjligt sina lokaler som språngbräda för att vara delaktiga i den lokala utvecklingen och stärka föreningslivet och nätverkande. Samnyttjandet av lokaler skapar en identitet och bidrar till sociala mötesplatser.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

3.2 Gemenskap och upplevelser

Utveckla mötesplatser för levande bygder

Naturliga mötesplatser och lokala träffpunkter bidrar till minskad utsatthet och känsla av ensamhet. Mötesplatser utgör också viktiga platser för utveckling av tillit, gemenskap och delaktighet i lokal utveckling. Vid skapandet av mötesplatser, lekplatser, och utveckling av lokaler är det viktigt att lyssna in lokalsamhällets behov för hållbar utveckling som finns.

Allmänna samlingslokaler är viktiga som naturliga mötesplatser för invånarna för att uppleva kultur, eget skapande och för kulturella möten. Många samlingslokaler och mötesplatser drivs av föreningar. Ofta utgör dessa nav i områden där kommunala lokaler inte finns att tillgå och kan utgöra viktiga servicepunkter för aktiviteter och tjänster i lokalsamhället, samt vid krisberedskap. Kommunen bör ha en tydlig plan för hur samlingslokalerna kan stärka lokal utveckling.

Samnyttjande av lokaler är en nödvändighet och något som kommunen ska främja och samverka med mötesplatser är en möjlighet för att bidra till kommunala målsättningar inom exempelvis social hållbarhet, bildning, folkhälsa och kulturliv. En hållbar utveckling av våra hallar och anläggningar för idrott, motion och friluftsliv är en förutsättning för organiserade och spontana aktiviteter. Fortsatt satsning på att anläggningarna hålls i gott skick genom framtagna underhållsplaner och regelbunden närvaro av personal.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Tekniska nämnden

Främja lokal delaktighet i kultur- och friluftsliv

Enköpings landsbygd skall präglas av ett varierat landskap med stora biologiska och kulturhistoriska värden som är tillgängligt och möjliggör friluftsliv och turism samtidigt som kultur- och naturvärden bevaras och utvecklas. Kommunen ska stärka sitt arbete för att stötta civilsamhällets roll för gemenskap och upplevelser, och aktivt verka för att kulturaktiviteter ges möjlighet att utföras i hela kommunen. Kommunen uppmuntrar och stödjer föreningar i ansökningar till Leaderprojekt som möjlighet för landsbygdsutveckling och öka civilsamhällets bidrag till lokalt samhällsliv.

De goda möjligheterna att utöva friluftsliv och uppleva ett lokalt kulturliv är ett strategiskt viktigt område för Enköpings kommun både med tanke på besöksnäring men också för utökning av kommunens egna invånarnas sociala välbefinnande. Av denna orsak ska kommunen i markplaneringen tillsammans med lokalsamhället bevara attraktiva natur- och kulturlandskap och göra dem tillgängliga med kollektivtrafik samt se till att det finns goda parkeringsmöjligheter. Kommunen skapar samverkan med markägare, företagare och föreningar för långsiktigt tillgängliggörande av naturområden.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

Upplevelse genom landsbygdens frilufts- och kulturliv

Enköping har en rik tillgång på natur och kulturhistoriskt landskap. Inom kommunen finns vandringsleder, kulturhistorisk bebyggelse, tillgång till Mälarens stränder och vatten samt områden viktiga för fågelliv och fiske. Kommunen verkar för att kulturhistoria och besöksmål i högre grad synliggörs i landskapet, och att besöksområden kan upplevas på land och via vatten. Strandlinjen längs Mälaren är en tydlig del av kommunens platsvarumärke. Kommunen bör tillvarata och planera för den möjlighet som besöksutveckling, friluftsliv och rikare kulturliv längs Mälaren kan bidra till. Fler ordnade badplatser och plats för angöring bidrar både till boende och besökares upplevelse av Mälaren och bör successivt utvecklas.

Möjlighet att utöva kultur- och friluftsliv på jämlika grunder skapas genom att människor, oberoende av individuella förutsättningar, kan ta sig till och runt i naturområden. Kommunen har en viktig roll i att verka för att underlätta för invånare och besökare att kunna ta sig kollektivt till besöksmål och mellan besöksmål. Vid samhällsplanering och markanvändning tas hänsyn till behov och tillgång till friluftsliv och ett natur- och kulturlandskap.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden, Tekniska nämnden

4. Verka

Enköping kommun har en stark entreprenörsanda och ett växande näringsliv i hela kommunen. Enköping är och ska vara en kommun som erbjuder varierade sysselsättningsmöjligheter och ett rikt och varierat näringsliv även på landsbygderna. Möjlighet till utbildningsmöjligheter på olika nivåer bidrar alla till det livslånga lärandet.

4.1 Näringsliv och arbetsmarknad

Stärka långsiktiga förutsättningar för näringslivsutveckling på landsbygderna

Kommunen skapar långsiktiga förutsättningar för näringslivsutvecklingen inom flera områden. Det är viktigt att beakta de olika villkoren för företagande i tätorten respektive landsbygden. Det geografiska läget i gles- och landsbygden medför längre avstånd till kunder och leverantörer. Längre avstånd försvårar även arbetspendling. Som motpol till detta innebär den digitala utvecklingen större möjligheter att verka och distansarbeta från landsbygd. Den fysiska planeringen är viktig för att skapa förutsättningar för etablering och tillväxt av näringsliv i kransorterna och omgivande landsbygd. Hänsyn till framkomlighet för lantbruksfordon ska vara en del av planeringen. Kommunen verkar för förbättrad infrastruktur och logistik för produkter, transporter och energi och för att attrahera arbetskraft till näringslivet i hela kommunen.

Kommunen främjar ett företagsvänligt klimat och god näringslivsutveckling, skapar dialog med företagare i hela kommunen om förutsättningar för att

stärka näringslivsutvecklingen. Ett gott bemötande, en rättssäker hantering, effektiv handläggning och rätt kompetens är viktiga områden där kommunen kontinuerligt mäter företagens nöjdhet. Hög tillgänglighet och rätt information är andra parametrar av stor betydelse för kommunens ambition inom service och myndighetsutövning, enligt principen det ska vara lätt att göra rätt och utifrån gott servicebemötande. Kommunen bör också dela information och kunskap genom plattformar där näringsliv och tjänstemän möts för rådgivning.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

En växande besöksnäring

En styrka för Enköping är vår levande landsbygd med en växande besöksnäring, där en femtedel av kommunens företag verkar inom de gröna näringarna med stor potential att utveckla hela kedjan "från jord till bord". Besöksnäringen utgör en viktig del av att skapa lokala jobb, intäkter, god livsmiljö, upplevelser för besökare och invånare och är en del av kommunens platsvarumärke som en landsbygdskommun. En växande besöksnäring är också ett regionalt mål. En ökad besöksnäring ställer krav på fungerande service, planering av trafik- och friluftsinfrastruktur.

Kommunen samarbetar med lokala nätverk inom destination och lokala näringsidkare inom besöksnäring för att tillsammans stärka marknadsföring av kommunen, event vid lokala besöksmål och platsvarumärket. Kommunen driver idag en digital plattform för besöksnäring genom Besökskartan som visar besöksmål och bidrar till områdets platsvarumärke. Kommunen undersöker hur kartan kan utvecklas vidare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

Främja utvecklingen av hållbart lantbruk

Enköpings kommun har goda förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion med närhet till slutkonsument. Kommunen arbetar för att främja insatser som kan stärka lokal handel av närproducerade livsmedel. Lantbrukets möjligheter att hantera utmaningar, såsom klimatförändringar, omställning till förnybar energi och sprida kunskap inom

forskning är en viktig insats för livsmedelsproducenterna. Inom Mälardalen finns ett flertal universitet med forskning inom grön innovation och gröna näringarna. Kommunen främjar samarbete mellan forskning och praktik.

Ekosystemtjänsterna är en grundförutsättning för landsbygdsnäringarna. Kommunen arbetar för att stötta initiativ och sprider kunskap som bidrar till att ekosystemtjänster stötts långsiktigt, exempelvis initiativ till vattenvårdande och vattenhushållande åtgärder. Vattenmiljöer ska vara av god kvalitet som främjar biologisk mångfald och som bidrar till vattenrening. Att fortsätta stötta lantbrukare med vattenvårdsåtgärder genom Lova-projekt är därför ett viktigt verktyg i kommunens vattenarbete.

Jordbruksmark är en ändlig resurs med ett högt värde för samhällsutveckling och livsmedelsproduktion för kommande generationer. I en växande kommun skapas konkurrens om markresurserna för att tillgodose behov av bostäder, infrastruktur och samhällsutveckling, samtidigt som lokal matproduktion är en viktig del av hållbart samhälle och livsmedelsförsörjning. Kommunens intention är att så långt det är möjligt skydda brukningsvärd jordbruksmark. I enlighet med miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

Ökad upphandling med lokala näringslivet

Enköpings kommuns näringsliv utgörs av till stor del av småföretagare inom bredd av branscher. För att uppnå en sund konkurrens är det viktigt att små och medelstora företags möjlighet att konkurrera om offentliga kontrakt tas till vara. Kommunen ska sprida kunskap och ge tydlighet om hur lokala företagare kan delta i upphandlingsprocessen.

Kommunen verkar för att möjliggöra lokalt producerad mat i en offentlig måltid i enlighet med lagen om offentlig upphandling. Att kommunen främjar att lokala livsmedel upphandlas är en viktig insats för att stärka livsmedelskedjan och bidra till att skapa en bredd i förädlingsbranscher.

Genom att stärka lokala livsmedelssystemet bidrar kommunen till en ökad livsmedelsförsörjningsgrad inom kommunen.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

4.2 Utbildning och kompetensförsörjning

Attraktiva förskolor och skolor i landsbygderna

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för en likvärdig utbildning och att undervisningen sker med hög kvalitet oavsett var i kommunen skolan finns. Skolorna i landsbygderna utgör också en viktig del av en fungerande vardag för boende och verkande i kommunen. Därför är det viktigt att kommunen gör väl avvägda underhållsplaner för befintliga grundskolor och förskolor för att skapa långsiktighet i verksamhet och ekonomi. Kommunen bör också kommunicera vilka fördelar som skolorna på landsbygderna kan erbjuda. Planerna innebär också att titta på hur bostadsförsörjning, trafikplanering och utemiljöer kan bidra till att stärka underlaget långsiktigt.

Berörd nämnd: Utbildningsnämnden, Tekniska nämnden

Vuxenutbildningen och folkbildningen för ett livslångt lärande

Kommunens vuxenutbildningar innebär en viktig möjlighet att skapa inkludering för grupper som står långt från arbetsmarknaden, vill utbilda sig inom kommunen eller vill omskola sig. Folkbildningen utgör en viktig aktör på landsbygderna och bidrar till att utveckla nya kunskaper som individ och för att inhämta kunskaper lokalt i bygderna som bidrar till samhällsutveckling och kulturliv. Kommunen samverkar med näringsliv och föreningsliv på landsbygderna för att stötta med viktiga utbildningsinsatser.

Berörd nämnd: Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Upplevelsenämnden

5. Genomförande

Varje nämnd, förvaltning och styrelse ska inom ramen för budgetarbete och verksamhetsplan beskriva mål och aktiviteter för programmets genomförande. Arbetet ska årligen sammanfattas i nämndens

verksamhetsberättelse och i kommunens årsredovisning. Varje ansvarig nämnd ansvarar för att finna lämpliga lösningar vid ett eventuellt utökat resursbehov.

Kommunstyrelsen har ett övergripande samordnings-, initiativ- och uppföljningsansvar för att detta program processleds och efterföljs. Kommunstyrelsen har också ett eget nämndansvar för de frågor som enligt kommunstyrelsens reglemente tillhör till kommunstyrelsens ansvarsområde.

www.enkoping.se

Paragraf 162

Ärendenummer KS2022/166

Remiss - Program för landsbygdsutveckling

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

1. remittera förslaget till "Program för landsbygdsutveckling" till miljö- och byggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, kommunala finska rådet, kommunala pensionärsrådet, kommunala natur- och friluftsrådet, kommunala tillgänglighetsrådet, Enköpings kommuns moderbolag AB (EMAB), AB Enköpings Hyresbostäder (EHB), ENA Energi AB (ENAE), Fjärdhundra ekonomiska förening, LRF kommungrupp, Uppsalas bygdegårdsdistrikt, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, Friluftsförbundet Enköping, Leader Mälardalen och Region Uppsala,
2. remissvar bör ha inkommit till kommunstyrelsen senast 31 oktober 2023 för att kunna beaktas

Sammanfattning

Enköpings kommun har en starkt växande befolkning vilket betyder att kommunen befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. För att möta detta behov har kommunledningsförvaltningen tagit fram ett förslag på ett program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun. Det huvudsakliga syftet med landsbygdsprogrammet är således att ge en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar således vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv i kommunens andra övergripande dokument.

Det är svårt att förutspå de ekonomiska kostnaderna över tid eftersom programmets genomförande är beroende av kommunstyrelsens och nämndernas prioriteringar i budgeteringen. Däremot är det klart att programmet medför interna kostnader som delvis kan och ska falla inom ramen för ordinarie verksamhet. Vidare är ett av syften med detta dokument att kommunens arbete med landsbygdsutvecklingen effektiveras genom att kommunens viktigaste insatser är samlade i ett och samma dokument och på det sättet bättre koordinerade.

Målsättningen är att det mer systematiska och strategiska arbetet med landsbygdsfrågor ska bidra till en mer livskraftig och hållbar landsbygd. De närmare sociala och miljömässiga konsekvenserna framgår av programmet.

Yrkanden

Solweig Sundblad yrkar att remissen även ska skickas till det kommunala tillgänglighetsrådet.

Peter Book (M) yrkar bifall till Solweig Sundblads (S) tilläggsyrkande.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut och ett tilläggsyrkande.

Ordförande frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med Solweig Sundblads (S) tilläggsyrkande och finner så.

Ordförande frågar därefter om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med förslag till beslut och finner så.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2023-05-17

Förslag, "Program för landsbygdsutveckling", 2023-05-17

Beslutet skickas till:

Kommunens nämnder, för åtgärd

Kommunstyrelsens råd, för åtgärd

EMAB, för åtgärd

EHB, för åtgärd

ENA Energi, för åtgärd

Fjärdhundra ekonomisk förening, för åtgärd

LRF kommungrupp, för åtgärd

Uppsalas bygdegårdsdistrikt, för åtgärd

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, för åtgärd
Friluftsförbundet Enköping, för åtgärd
Leader Mälardalen, för åtgärd
Region Uppsala, för åtgärd